

១. របៀបភ្នំបិណ្ឌរបស់ខ្មែរ

ប្រជាជនកម្ពុជា ប្រារព្ធធ្វើបុណ្យភ្នំបិណ្ឌ ពីថ្ងៃ១រោច ដល់ថ្ងៃ១៥រោច ខែភទ្របទ រៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ពីថ្ងៃ១រោច ដល់ថ្ងៃ១៤រោច ហៅថា ថ្ងៃកាន់បិណ្ឌ ឬដាក់បិណ្ឌ ឬក៏ហៅថា ថ្ងៃវេនបិណ្ឌ ហើយថ្ងៃ ១៥រោច ហៅថា ថ្ងៃភ្នំបិណ្ឌ។

ក្នុងឱកាសកាន់បិណ្ឌនេះ ពុទ្ធបរិស័ទចំណុះជើងវត្តនីមួយៗ បានបែងចែកគ្នាជាវេន ១៤ ថ្ងៃ ឬ១៤បិណ្ឌ។ ក្នុងបិណ្ឌនីមួយៗ នៅពេលយប់ គេប្រជុំគ្នាប្រគេន ជូនភេសជ្ជៈ ចំពោះព្រះសង្ឃ និងចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ នមស្សការព្រះរតនត្រ័យ សមាទានសីល និមន្តព្រះសង្ឃ ចម្រើនព្រះបរិត្ត និងសម្តែងធម៌ទេសនា។ ព្រឹកឡើងប្រគេនយាគូភត្តាហារ ដើម្បីឧទ្ទិសកុសលចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធក្រុមគ្រួសារ ញាតិមិត្តរបស់គេ ដែលបានធ្វើមរណកាលទៅហើយនោះ។

ប្រជាជននិយមធ្វើនំផ្សេងៗ មានអន្សម នំគម ជាដើមសម្រាប់ប្រគេនព្រះសង្ឃ សែនព្រេន និងជូនឪពុកម្តាយ ចាស់ទុំ ញាតិមិត្តរបស់គេក្នុងឱកាសថ្ងៃបុណ្យភ្នំបិណ្ឌ។ ថ្ងៃ១៥រោច ដែលជាថ្ងៃភ្នំបិណ្ឌនេះ ពុទ្ធបរិស័ទវេនបិណ្ឌ អញ្ជើញមកចូលរួមយ៉ាងកុះករ ប្រគេនចង្ហាន់ព្រះសង្ឃ និងបង្សកូល ដូចថ្ងៃកាន់បិណ្ឌដែរ ប៉ុន្តែថ្ងៃនេះមានលក្ខណៈអធិក អធមជាងថ្ងៃកាន់បិណ្ឌកន្លងមក។ នៅតំបន់ខ្លះ ពេលល្ងាចថ្ងៃ១៥រោច គ្រួសារនីមួយៗ រៀបចំពិធីសែនព្រេនជូនដីដូនដីតាតាមទម្លាប់។ លុះព្រលឹមស្រាងៗថ្ងៃ ១កើត ខែអស្សុជ គេរៀបចំ នំចំណី ផ្លែឈើ...ដុតទៀន ធូប ដាក់ក្នុងទូកដែលធ្វើពីស្រទបចេកបណ្តែត តាមទឹកដើម្បីជាកិច្ចជូនដំណើរដីដូនដីតាត្រឡប់ទៅវិញ។

២. ប្រភពនៃការកាន់បិណ្ឌ

បើតាមការស្រាវជ្រាវ ឃើញថា ប្រភពនៃការកាន់បិណ្ឌ អ្នកប្រាជ្ញតាមមាគ៌ាព្រះពុទ្ធសាសនាបានលើកយកគម្ពីរ ជាមូលដ្ឋានចំនួន ៤ គឺ:

ក. គម្ពីរធម្មបទដ្ឋកថា

ខ. គម្ពីរបេតវត្ថុ

គ. សាស្ត្រាអានិសង្សបិណ្ឌ

ឃ. សាស្ត្រាវិជ្ជាធរ

គម្ពីរធម្មបទ និង គម្ពីរបេតវត្ថុ ពុំបានបញ្ជាក់កាលបរិច្ឆេទនៃបុណ្យកាន់បិណ្ឌ និងភ្ជុំបិណ្ឌរបស់ខ្មែរទេ។ រីឯសាស្ត្រាអានិសង្សបិណ្ឌ និងសាស្ត្រាវិជ្ជាធរ បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ គឺពីថ្ងៃ ១រោច ខែភទ្របទ ដល់ថ្ងៃ ១៥រោច ខែភទ្របទ បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ ។

គម្ពីរធម្មបទ ជាអដ្ឋកថា ភាសាបាលី សរសេរឡើងដោយព្រះពុទ្ធយោសាចារ្យ និង គម្ពីរបេតវត្ថុ ជាអដ្ឋកថា ភាសាបាលី សរសេរឡើងដោយព្រះធម្មបាល ។ សាស្ត្រាវិជ្ជាធរ និង សាស្ត្រាអានិសង្សបិណ្ឌ គ្មានឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ ហើយមិនដឹងជាសរសេរឡើងក្នុងពុទ្ធ សតវត្សទីប៉ុន្មានឡើយ។

ការកាន់បិណ្ឌ និង ភ្ជុំបិណ្ឌនេះ ក៏ពុំដឹងជាគេផ្ដើមឡើងក្នុងរជ្ជកាលស្ដេចអង្គណា? ក្នុងពុទ្ធសករាជ ឬគ្រឹសករាជប៉ុន្មានដែរ ប៉ុន្តែ ក្នុងព្រះរាជពង្សាវតារក្រុងកម្ពុជា រជ្ជកាលព្រះ បាទអង្គជ្ជង គ.ស. ១៨៤៨ ដល់១៨៥៩ មានបញ្ជាក់សេចក្ដីបន្តិចថា ថ្ងៃ ១រោច ខែ ភទ្របទ កាន់បិណ្ឌក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ថ្ងៃ ១៤រោច ខែភទ្របទ ព្រះរាជាចេញថ្វាយព្រះបិតរ ថ្ងៃ ១៥រោច ខែភទ្របទ ទេសនាគាថាពាន់ ប៉ុណ្ណោះ ។

អ្នកប្រាជ្ញព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះ យល់ថាបុណ្យកាន់បិណ្ឌ និង ភ្ជុំបិណ្ឌរបស់ខ្មែរនេះ មានប្រភពចេញពីគម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា មានគម្ពីរធម្មបទដ្ឋកថា និង គម្ពីរបេតវត្ថុនេះ ជា ដើម។ រីឯសាស្ត្រាវិជ្ជាធរក្ដី សាស្ត្រាអានិសង្សបិណ្ឌក្ដី ក៏មានប្រភពចេញពីគម្ពីរពុទ្ធសាសនាដែរ គ្រាន់តែអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរយើងយកមកច្នៃប្រឌិត សម្របសម្រួលទៅតាមលក្ខណៈ

ពិសេស របស់ទឹកដី និង ប្រជាជនខ្មែរប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គម្ពីរសាស្ត្រា ដែល លើកយកមកបង្ហាញខាងលើនេះ មានគោលបំណងដូចគ្នា៖

. បង្ហាញពីទស្សនៈពុទ្ធសាសនា ស្តីពីទក្ខិណានុប្បទានដែលធ្វើឡើង សម្រាប់ឧទ្ទិសនូវ កុសលផលបុណ្យដល់អ្នកស្លាប់ទៅហើយ។

. ដើម្បីបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ព្រះសង្ឃ ក្នុងការស្វែងរកបិណ្ឌបាត ព្រោះរយៈពេលនេះ អាកាសធាតុអាប់អួរ ផ្ទៃមេឃក្រាស់ដោយពពក ភ្លៀងធ្លាក់រលឹមជាប់ ។

. បង្ហាញពីមនោសញ្ចេតនារបស់គ្រួសារខ្មែរ ដែលតែងតែមានផ្គត់សម្ភារៈភាពយ៉ាង ស្អិតល្អិតរវាងគ្នានិងគ្នា ទោះបីជាអ្នកណាមួយក្នុងគ្រួសារ ត្រូវបាត់បង់ជីវិតទៅហើយក៏ដោយ ក៏ពុំអាចរលុប ភ្លេចបានដែរ។

៣. អ្វីហៅថា ការកាន់បិណ្ឌ ឬ ដាក់បិណ្ឌ ?

ផ្គត់គំនិតរបស់ខ្មែរ កាលបើគេនឹកឃើញដល់មាតាបិតា ឬញាតិកាណាមួយ គេតែងធ្វើចង្ហាន់យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃឧទ្ទិសកុសលជូនដល់អ្នកនោះ។ តែការធ្វើកុសលតាមបំណងរបស់ខ្លួន ឃើញមានថ្ងៃខ្លះ មានពុទ្ធបរិស័ទចំនួនច្រើនលើសលប់ មានចង្ហាន់ព្រះសង្ឃឆាន់មិនអស់ តែថ្ងៃខ្លះ ពុទ្ធបរិស័ទមានតិច ឬគ្មាន ធ្វើឲ្យព្រះសង្ឃមានចង្ហាន់ឆាន់មិនគ្រប់គ្រាន់ ឬគ្មានចង្ហាន់ឆាន់សោះ។

ដោយមានមូលហេតុដូចខាងលើនេះហើយ ទើបធ្វើឲ្យពុទ្ធបរិស័ទធ្វើចង្ហាន់យកទៅប្រគេនតាមក្រុម តាមការសន្មតគ្នារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ដែលយើងហៅថា ដាក់វេន ឬ តាមវេន។

តែនៅខាងដើមនៃថ្ងៃចូលព្រះវស្សា ប្រជាពុទ្ធបរិស័ទជាប់រវល់ស្ទូងដកច្រើន មិនអាចរៀបចំចង្ហាន់យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃតាមវេន ឲ្យគ្រប់ ៣ខែបាន។ លុះដល់ថ្ងៃ ១រោច

រហូតដល់ថ្ងៃ ១៥រោច ខែភទ្របទ ទើបបានសន្មតគ្នា ធ្វើចង្ហាន់យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ
តាមវេន ដែលគេហៅថា ដាក់បិណ្ឌ ឬ កាន់បិណ្ឌ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។

ឯថ្ងៃផ្សេងពីថ្ងៃទាំង ១៥ខាងលើនេះ ពុទ្ធបរិស័ទធ្វើបុណ្យតាមសទ្ធារៀងៗខ្លួន ។

ភ្ជុំបិណ្ឌ

ពាក្យថា ភ្ជុំបិណ្ឌ គឺគេប្រមូលវេន ឬក្រុមមនុស្សអ្នកកាន់បិណ្ឌ ឬដាក់បិណ្ឌ ចំនួន ១៤វេន
ឬ ១៤ក្រុមនោះ មកធ្វើរួមគ្នាតែមួយថ្ងៃ គេហៅថា ថ្ងៃភ្ជុំបិណ្ឌ ។